

- ۱ معنای واژه‌های مشخص شده را با معادل امروزی آن‌ها مقایسه کنید.
در بن این پرده‌ی نیلوفری / کیست کند با چو منی همسیری؟
رایست به مانند یکی زلزله / داده تنش بر تن ساحل، یله
- ۲ بیت زیر را براساس ترتیب اجزای جمله در زبان فارسی، مرتب کنید.
«گشت یکی چشمه ز سنگی جدا / غلغله‌زن، چهره‌نما، تیزی»
- ۳ هریک از بیت‌های زیر را از نظر آرایه‌های ادبی بررسی کنید.
الف) چون بگشایم ز سر مو، شکن / ماه ببیند رخ خود را به من
ب) گه به دهان، بر زده کف، چون صدف / گاه چو تیری که رود بر هدف
- ۴ با توجه به شعر نیما، «چشمه» نماد چه کسانی است؟
- ۵ آمیختن دو یا چند حس و یا یک حس با پدیده‌ای ذهنی (انتزاعی)، در کلام را «حس آمیزی» می‌گویند.
نمونه‌ای از کاربرد این آرایه‌ی ادبی را در سروده‌ی نیما بیابید.
- ۶ در شعر این درس (درس چشمه)، دو نمونه «مجاز» بیابید و مفهوم هریک را بنویسید.
- ۷ پس از رسیدن به دریا، چه تغییری در نگرش و نحوه‌ی تفکر «چشمه» ایجاد شد؟
- ۸ معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید.
«نعره برآورده، فلک کرده کر / دیده سیه کرده، شده زهره در»
- ۹ سروده‌ی زیر از سعدی است، محتوای آن را با شعر نیما مقایسه کنید.
یکی قطره باران ز ابری چکید / خجل شد چو پهنای دریا بدید
که جایی که دریاست من کیستم؟ / گر او هست حقا که من نیستم
چو خود را به چشم حقارت بدید / صدف در کنارش به جان پرورید
بلندی از آن یافت کاو پست شد / در نیستی کوفت تا هست شد
- ۱۰ دوست دارید جای کدامیک از شخصیت‌های شعر نیما (چشمه، دریا) باشید؟ برای انتخاب خود دلیل بیاورید.
- ۱۱ یک اثر در زمینه «ادبیات تعلیمی» ذکر کنید.

در هریک از موارد زیر، یک نادرستی املائی وجود دارد. آن را بیابید و شکل درست آن را بنویسید.
 الف) و فلق، محرابی که تو در آن نماز صبح شهادت گذارده‌ای.
 ب) و آنکه غفلت بر حال وی قالب و عجز در افعال وی ظاهر بود، حیران و سرگردان و مدهوش چپ و راست می‌رفت.
 پ) پس به ضجر و مصادره از وی بازستانی و در خزانه نهی، درویش و رعیت را چه سود دارد؟

در تشبیه موجود در بیت زیر، «مشبّه‌به» را مشخص کنید.
 «راست به مانند یکی زلزله / داده تنش بر تن ساحل، یله»

معادل معنایی واژه «پیچ و خم زلف» را در بیت زیر مشخص کنید.
 «ولیک دست نیارم زدن در آن سر زلف / که مبلغی دل خلق است زیر هر شکنش»

۱ همسری: امروزه در معنی ازدواج و زناشویی است اما در گذشته و نیز در این شعر در معنی برابری به کار رفته است. راست: امروزه در معانی مستقیم، مقابل چپ، متناسب و متضاد دروغ به کار می‌رود اما در گذشته و نیز در این شعر در معنی قیدی یعنی «درست، دقیقاً» به کار رفته است.

۲ یکی چشمه (نهاد)، غلغله‌زن، چهره‌نام، تیزپا (قید)، از سنگی (متمم قیدی)، جدا (مسند)، گشت (فعل اسنادی).

۳ الف) کنایه: شکن از مو گشادن: «آرام گرفتن و صاف شدن» / تناسب: سر، مو، رخ / تشخیص: ماه رخ خود را ببیند / تشبیه: چشمه مانند آینه است.

ب) کف به دهان برزدن: کنایه از خشم و این‌جا هیجان / تشبیه چشمه یک بار به صدف و بار دیگر به تیر / تناسب تیر و هدف / جناس ناهمسان (ناقص اختلافی) میان صدف و هدف

۴ انسان‌های مغرور

۵ شیرین سخنی

۶ بوسه زند بر سیر و بر دوش من / پرده‌ی نیلوفری

۷ چشمه غرور خود را کنار گذاشت.

۸ دریا، فریادی برکشیده که گوش فلک را کر کرده است و غضب‌آلود برای بلعیدن چشمه نگاهی کرده است.

۹ هر دو در قالب مثنوی هستند / موضوع هر دو پرهیز از خودبینی است / تعداد ابیات نیما بیش‌تر از شعر سعدی است / در شعر نیما، چشمه فقط تغییر می‌یابد و غرورش را از دست می‌دهد اما در شعر سعدی، قطره علاوه بر تغییر پیدا کردن به گوهری گرانبها تبدیل می‌شود.

۱۰ پاسخ به عهده دانش‌آموز

(دریا: به خاطر جوش و خروش، تکاپویی و بخشندگی و دست و دل بازی)

۱۱ گلستان - بوستان - کلیله و دمنه - مثنوی - قابوسنامه (ذکر یک مورد) (ص ۱۲)

۱۲ الف) گزارده‌ای (ص ۳۱) ب) غالب (ص ۱۷) پ) زجر (ص ۱۰۱)

۱۳ زلزله (ص ۱۰۲)

۱۴ شکن (ص ۱۴)